

MAL4-SOPIMUS, VALMISTELUN TILANNE 18.4.

Sisälllys

1 SOPIJAOSAPUOLET	2
2 SOPIMUKSEN TARKOITUS JA LÄHTÖKOHDAT	2
3 SOPIMUKSEN TAVOITTEET	2
4 KESTÄVÄ YHDYSKUNTARAKENNE JA LIIKENNEJÄRJESTELMÄ	3
4.1. Kestävä rakenne	3
4.2. Asemansuutujen ja keskustojen kehittäminen	4
4.3. Joukkoliikennejärjestelmän kokonaisvaltainen kehittäminen	4
4.4. Kävelyn ja pyöräilyn kehittäminen	4
4.5. Liikennepoliittisten toimenpiteiden kehittäminen.....	5
5 ASUMINEN JA ELINYMPÄRISTÖN LAATU	5
5.1. Asuin ympäristöjen laadun varmistaminen.....	5
5.2. Sosiaalisen ja toiminnallisen monimuotoisuuden vaaliminen	6
5.3. Alueiden energiatehokas kehittäminen	6
6 SEUDUN ELINVOIMAISUUS JA SAAVUTETTAVUUS	6
6.1. Seudun kansallinen saavutettavuuden kehittäminen	6
6.2. Matkaketjujen ja liikkumispalvelujen kehittäminen	7
6.3. Seudun tieverkon kehittäminen	7
6.4. Yksikköpäästöjen vähentäminen	7
7 MUUT SOPIMUKSEN TOTEUTTAMISEEN KANNALTA TÄRKEÄT VALTION TOIMENPITEET	8
8 TOIMENPITEET VUODEN 2023 JÄLKEEN	8
9 VOIMASSAOLO	8
10 SEURANTA	8

1 SOPIJAOSAPUOLET

2 SOPIMUKSEN TARKOITUS JA LÄHTÖKOHDAT

3 SOPIMUKSEN TAVOITTEET

(kootaan kokonaisuudessaan, kun on kirjoitettu ensin kohdat 4-6)

Tampereen kaupunkiseudun MAL4-sopimuksen tavoitteena on edistää seudun sopimukseen tähtäävässä suunnitteluprosessissa tunnistettuja, lähtökohtaisesti vuoteen 2030 mennessä toteutettavia, toimenpiteitä, jotka ovat keskeisiä seudun ja valtion tavoitteiden saavuttamisessa. Toimenpiteet on seudun suunnittelussa tunnistettu ja priorisoitu seutustrategian sekä seudun päästövähennystavoitteiden pohjalta, hyödyntäen kattavaa vaikutusten arviointia.

Tampereen kaupunkiseudun MAL4-sopimus toteuttaa seudulle 2015 hyväksyttyä rakennesuunnitelmaa. MAL4-sopimuksen sisältämät toimenpiteet painottuvat asemanseutujen sekä joukkoliikennekäytävien kehittämisen tukemiseen. MAL4-sopimukseen tähtäävässä suunnittelussa on tunnistettu seudun kehittämistarpeita myös näiden alueiden ulkopuolella. Seudulla jatkettavassa suunnittelussa, rakennesuunnitelman päivittämisessä, tullaan tarkastelemaan seudun kehittämisen tarpeita ja vyöhykkeitä laajemmin sekä pidemmälläkin aikajänteellä.

MAL4-sopimuksella edistetään seuraaviin teemoihin liittyvien tavoitteiden saavuttamista ja toimenpiteitä seudulla:

- **Kestävä rakenne**
- **Asemanseutujen ja keskustojen kehittäminen**
- **Joukkoliikennejärjestelmän kokonaisvaltainen kehittäminen**
- **Kävelyn ja pyöräilyn kehittäminen**
- **Liikennepoliittisten toimenpiteiden kehittäminen**
- **Asuinympäristöjen laadun varmistaminen**
- **Sosiaalisen ja toiminnallisen monimuotoisuuden vaaliminen**
- **Alueiden energiatehokas kehittäminen**
- **Elinkeinojen edellyttämän liikenneverkon kehittäminen**
- **Matkaketjujen kehittäminen**
- **Seudun tieverkon kehittäminen**
- **Yksikköpäästöjen vähentäminen**

Sopimuksen avulla määritetään seudun ja valtion yhteistyössä sekä seudun ja valtion omilla toteuttamisvastuilla toteutettavat toimenpiteet.

Sopimuksella sovitaan valtion osallistumisesta seudun kestäväan rakenteen kehittymisen kannalta keskeisen infran suunnitteluun ja toteuttamiseen. Seudun keskeisen infran suunnitteluun ja toteuttamiseen liittyvät toimenpiteet ja teemat on kuvattu liitteessä 1(kootaan myöhemmin).

Rahoitusta kohdennetaan myös pieniin ja kustannustehokkaisiin toimenpiteisiin tarkoitetun MAL4-hankerahan (XX M€) sekä kävelyn ja pyöräilyn kehittämisrahan (XX M€) avulla, joiden kohdentamisen periaatteista sovitaan tässä sopimuksessa. Seudun tulee osoittaa valtion MAL4-hankerahaa sekä kävelyn ja pyöräilyn kehittämisrahaa vastaava, vastaaviin teemoihin kohdennettu, seudun rahoitus. MAL4-hankerahaa käytetään joukkoliikenteen, liityntäpysäköinnin sekä maankäytön tiivistämisen edellyttämisen infratoimenpiteiden toteuttamiseen. MAL4-hankerahalla toteutettavat kehittämisteemat on kuvattu liitteessä 2 (kootaan myöhemmin). Kävelyn ja pyöräilyn hankerahaa kohdennetaan kävelyn ja pyöräilyn infran ja palvelujen kehittämiseen. Alustavat kehittämisteemat on kuvattu liitteessä 3. Valtion rahoituksen kohdentamista käsitellään vuosittain.

Lisäksi valtio sitoutuu sopimuksella tukemalla seudun keskeisiä palveluja ja niiden kehittämistä. Alueiden kehittämistukea, infran-kehittämistukea, ARA-tukea sekä energiatukea kohdennetaan seudun kestäväan kasvun kannalta keskeisille alueille. Tukea saavat kohteet on kytketty seudun liikennejärjestelmän kehittämisen alueisiin. Seudun tasapainoinen ja tarkoituksenmukainen kehittäminen ja operointi edellyttävät palvelujen kehittämistä sekä kokeiluja, johon myös valtio sopimuksella sitoutuu. Lisäksi toteuttaminen edellyttää seudullista suunnittelua. Palvelujen tuottamisen ja kehittämisen tukiteemat on määritetty liitteessä 4 (kootaan myöhemmin).

Aluekohtaisen asumisen kehittämisen minimitavoitteet sekä alueisiin kytketyt kohtuuhintaisen asumisen tavoitteet on esitetty liitteessä 5 (kootaan myöhemmin).

MAL-sopimuksella kohdennettavan valtion osallistumisen ei tule vähentää seudulle muilla instrumenteilla, suunnitelmilla ja sopimuksilla kohdennettavaa rahoitusta.

4 KESTÄVÄ YHDYSKUNTARAKENNE JA LIIKENNEJÄRJESTELMÄ

Ingressi

4.1. Kestävä rakenne

Tavoitteena on mahdollistaa seudun kasvun vastaanottaminen taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti tehokkaasti.

- 4.1.1. Valtion ja kuntien yhteiset toimenpiteet
- 4.1.2. Seudun ja kuntien toimenpiteet
- 4.1.3. Kuntien toimenpiteet

Esimerkkitoimenpiteitä:

- Juna- ja raitiotieliikenteen kehittäminen
- Kasvuun vastaava kaavoittaminen
- Yritystoiminnan ja palveluiden ohjaaminen kaavoissa vahvemmin keskusta- ja joukkoliikennevyöhykkeille

- Yleisten alueiden laadun vahvistaminen esim. joukkoliikennehankkeiden toteutuksen yhteydessä

4.2. Asemanseutujen ja keskustojen kehittäminen

Tavoitteena on edistää ja mahdollistaa ensisijaisten alueiden kehittymistä ja kehittää palveluja kestävien valintojen helpottamiseksi.

- 4.2.1. Valtion ja kuntien yhteiset toimenpiteet
- 4.2.2. Seudun ja kuntien toimenpiteet
- 4.2.3. Valtion toimenpiteet

Esimerkkitoimenpiteitä:

- Tiivistymisen edellyttämän liikenneinfran, mm. pysäköinti ja kävely-ympäristö, kehittäminen.
- Perustetaan kuntien virkamiesten kesken keskustojen yhteistyöryhmä kehittämishankkeiden yhteisen rahoituspohjan saamiseksi, maanomistukseen ja kiinteistökehittämiseen liittyvien kysymysten ratkaisemiseen, myös identiteetti- ja vetovoimakysymykset

4.3. Joukkoliikennejärjestelmän kokonaisvaltainen kehittäminen

Tavoitteena on kehittää seudun raide- ja raitiotieliikenteeseen perustuvan joukkoliikennejärjestelmän kehittymistä sekä joukkoliikenteen kilpailukykyisen palvelualueen laajentumista kumipyörillä kulkevaa liikennepalvelua kehittämällä.

- 4.3.1. Valtion ja kuntien yhteiset toimenpiteet
- 4.3.2. Seudun ja kuntien toimenpiteet
- 4.3.3. Kuntien toimenpiteet

Esimerkkitoimenpiteitä:

- Raitiotielinjausten suunnittelu ja toteuttaminen
- Junaraiteiden, laitureiden ja seisakkeiden suunnittelu ja toteuttaminen.
- Bussiliikenteen kehittäminen muuttuvaan rakenteeseen.

4.4. Kävelyn ja pyöräilyn kehittäminen

Tavoitteena on, että kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuutta voidaan lisätä voimakkaasti. Kävelyn ja pyöräilyn merkittävät positiiviset vaikutukset mm. terveyteen ja pienet negatiiviset vaikutukset mm. päästöihin tekevät niistä taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden saavuttamisessa tehokkaimpia kulkutapoja.

- 4.4.1. Valtion ja kuntien yhteiset toimenpiteet
- 4.4.2. Seudun ja kuntien toimenpiteet
- 4.4.3. Kuntien toimenpiteet

Esimerkkitoimenpiteitä:

- Kävelyn ja pyöräilyn kehityskuva.
- Pyöräilyn laatukäytävien kehittäminen, linjaosuuksilla ja keskuksissa.
- Kävely-yhteyksien ja alueiden laatu ja viihtyisyys.

4.5. Liikennepoliittisten toimenpiteiden kehittäminen

Valtion ja kuntien yhteisenä tavoitteena on, että liikennejärjestelmälle asetettuja tavoitteita voidaan saavuttaa mahdollisimman tehokkaasti ja että siitä aiheutuvat julkiset kustannukset ovat maltillisia.

- 4.5.1. Valtion ja kuntien yhteiset toimenpiteet
- 4.5.2. Seudun ja kuntien toimenpiteet
- 4.5.3. Kuntien toimenpiteet

Esimerkkitoimenpiteitä:

- Tienkäyttömaksujen uhat ja mahdollisuudet.

5 ASUMINEN JA ELINYMPÄRISTÖN LAATU

Ingressi

5.1. Asuin ympäristöjen laadun varmistaminen

- Tavoitteena on, että sopimus tukee asuntokannan monipuolista ja laadukasta kehittymistä.
- 5.1.1. Valtion ja kuntien yhteiset toimenpiteet
- 5.1.2. Seudun ja kuntien toimenpiteet
- 5.1.3. Kuntien toimenpiteet

Esimerkkitoimenpiteitä:

- Meluntorjunta ja liikenteen rauhoittaminen.
- Monimuotoisen asuntotarjonnan varmistaminen:
 - kohtuuhintainen perheasuminen kehittyvässä taajamarakenteessa
 - asuinalueiden uusiutuminen hitaasti kehittyvässä taajamarakenteessa, monimuotoinen asuminen täälläkin
 - korjausrakentaminen

5.2. Sosiaalisen ja toiminnallisen monimuotoisuuden vaaliminen

Tavoitteena on, että seudulla ei tapahdu eriytymiskehitystä.

- 5.2.1. Valtion ja kuntien yhteiset toimenpiteet
- 5.2.2. Seudun ja kuntien toimenpiteet
- 5.2.3. Kuntien toimenpiteet

Esimerkkitoimenpiteitä:

- Eriytymiskehityksen seuranta seututasoiseksi
- Asian huomioiminen kaavoituksessa ja tontinluovutuksessa, rahoitusmallit ARA:n kanssa

5.3. Alueiden energiatehokas kehittäminen

Tavoitteena on, että alueiden kehittäminen on energiatehokasta

- 5.3.1. Valtion ja kuntien yhteiset toimenpiteet
- 5.3.2. Seudun ja kuntien toimenpiteet
- 5.3.3. Kuntien toimenpiteet

Esimerkkitoimenpiteitä:

- Yhdyskuntarakenteen energiatehokkuuden ja hiilineutraaliuden kehityksen seuranta seututasoiseksi
- Asian huomioiminen kaavoituksessa ja tontinluovutuksessa, rahoitusmallit ARA:n kanssa

6 SEUDUN ELINVOIMAISUUS JA SAAVUTETTAVUUS

Ingressi

6.1. Seudun kansallinen saavutettavuuden kehittäminen

Tavoitteena on, että suurimmat kaupunkialueet kytkeytyvät kiinteästi toisiinsa ja muodostavat yhteisen ja kansainvälisesti kilpailukykyisen toiminta-alueen.

- 6.1.1. Valtion ja kuntien yhteiset toimenpiteet
- 6.1.2. Seudun ja kuntien toimenpiteet
- 6.1.3. Kuntien toimenpiteet

Esimerkkitoimenpiteitä:

- Lähi- ja kaukojuna liikenteen yhteensovittaminen.

6.2. Matkaketjujen ja liikkumispalvelujen kehittäminen

Tavoitteena on varmistaa seudun toimivuus kestävässä kokonaisuutena. Kehittämistoimenpiteet kohdistuvat seudun ydinalueille. Muiden osien elinvoimaisuuden ja saavutettavuuden varmistamiseksi on tärkeää, että niillä on mahdollisuudet liittyä ensisijaisesti kehitettäviin palveluihin. Seudun liikkumispalvelujen on lisäksi oltava palvelevia ja helposti käytettäviä, jotta ne vastaavat myös erityisryhmien tarpeisiin

- 6.2.1. Valtion ja kuntien yhteiset toimenpiteet
- 6.2.2. Seudun ja kuntien toimenpiteet
- 6.2.3. Kuntien toimenpiteet

Esimerkkitoimenpiteitä:

- Liityntäpysäköinnin kehittäminen.
- Digitalisaation hyödyntäminen ja liikkumispalveluiden kehittäminen.

6.3. Seudun tieverkon kehittäminen

Tavoitteena on, että seudulla on toimiva tieverkko, joka mahdollistaa pitkämatkaisen ja paikallisen henkilö- ja tavaraliikenteen sujuvan ja turvallisen liikkumisen.

- 6.3.1. Valtion ja kuntien yhteiset toimenpiteet
- 6.3.2. Seudun ja kuntien toimenpiteet
- 6.3.3. Kuntien toimenpiteet

Esimerkkitoimenpiteitä:

- Elinkeinoelämän edellyttämän verkon kehittäminen ja pullonkaulojen poistaminen.

6.4. Yksikköpäästöjen vähentäminen

Seudun päästövähennystavoitteiden saavuttaminen, kestävä kuljettaminen ja seudun kehysalueiden kestävä liikkumisen mahdollistaminen edellyttää merkittävää yksikköpäästöjen pienentämistä.

- 6.4.1. Valtion ja kuntien yhteiset toimenpiteet
- 6.4.2. Seudun ja kuntien toimenpiteet
- 6.4.3. Kuntien toimenpiteet

Esimerkkitoimenpiteitä:

- Jakeluverkoston kehittäminen

7 MUUT SOPIMUKSEN TOTEUTTAMISEEN KANNALTA TÄRKEÄT VALTION TOIMENPITEET

mm.

Kytkentä valtakunnalliseen 12-vuotiseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan ja 8-vuotiseen asunto-ohjelmointiin.

Kytkentä muihin sopimukseen, SILTA, KASVU

MRL-uudistustavoitteet

Valtion osallistuminen kaupunkiseudun asiantuntijatyöryhmiin.

MAL-sopimuskumppanuutta kehitetään koko sopimuskauden ajan.

8 TOIMENPITEET VUODEN 2023 JÄLKEEN

mm

Tampereen raitotien laajeneminen kehyskuntiin tarkistetaan seudullisen yleissuunnitelman valmistumisen jälkeen. Suunnittelulle ja toteutukselle laaditaan aikataulu MAL-sopimuskausille 2024-27 ja 2028-31.

Lähi- ja kaukojuna liikenteen kehittämisen mahdollistavaa pääradan kehittämisen suunnittelu käynnistetään välittömästi.

9 VOIMASSAOLO

Tämä sopimus on voimassa 1.1.2020 – 31.12.2023. Sopimus on osapuolia sitova sopimuksen voimassaoloajalle kohdennettujen toimenpiteiden osalta.

10 SEURANTA

Sykkeen kokoaman valtakunnallisen MAL-seutujen vertailuaineiston lisäksi Tampereen kaupunkiseutu kokoaa tarkastelujaksoittain tarpeellisen aineisto MAL-sopimuksen etenemisestä.

Vuosittain pidetään seurantakokous, joihin sekä kaupunkiseutu että valtio-osapuoli valmistelevat oman näkemyksensä seurantakokouksessa käsiteltäväksi. (Analyysin ja täsmennysten tekeminen toteutuksen tueksi)

Sopimuksen vaikuttavuusarviointi toteutetaan seurantakokouksen yhteydessä.